

emoții

Ce ascunde gustul pentru risc?

Unii se aruncă în gol cu parașuta sau fac rafting pe râuri rapide. Ce vor ei de fapt să simtă? **E masochism la mijloc sau căutare a identității? Ei spun că înfruntarea propriilor limite îi ajută să afle mai multe despre ei înșiși.**

„**S**untem anchilozati, lipsiți de spațiu, nu mai trăim deloc sau trăim foarte puțin în situații periculoase, ne lipsesc stimulii declanșatori”, spune un dependent de adrenalină, expert în „base jump”, ultimul născut dintre sporturile extreme. Tehnica este simplă: ajunge să te arunci de pe o faleză cu brațele în cruce și să-ți deschizi parașuta... chiar înainte de sosire. Adrenalina e garantată. Accidentele sunt frecvente. Pe această limită din ce în ce mai strâmtă dintre viață și moarte nu trece mai mult de o săptămână fără o nouă performanță. La rame, în balon, în crampoane. Femei și bărbați, la egalitate, provoacă elementele și își asumă riscuri extraordinare. Sunt ei maniaci ai gesturilor inutile? Explo-

ratori ai limitelor omenești? Suferă de masochism ori sunt în căutarea identității? Ce încearcă să-și dovedească acești „dansatori la marginea vidului”, într-o societate care nu încetează să valorizeze siguranța?

Cucerirea mării... și a lumii întregi

În explicarea psihologiei acestor temerari, să o luăm de la început. În descoperirea universului său, copilul începe prin a escalada propriul pătuț. Întâlnește repede teama, din cauza unui genunchi julit sau a unui cucui pe frunte. Dar nimic nu îi oprește nevoia de a dobândi cunoștințe, de a-și depăși temerile și de a-și crește astfel încrederea în sine. Așa e copilăria, dar motivează aceste gesturi gustul pentru risc de la maturitate? „În că-

utarea limitelor, individul testează ceea ce este, învață să se cunoască, să se diferențieze de alții, să dea valoare existenței sale”, analizează sociologul francez David le Breton. „Plăcerea constă în a împlini un lucru care, atunci când te-ai gândit prima oară la el, părea mai presus de posibilitățile tale”, confirmă temerarul Gérard d'Aboville, care a traversat Pacificul într-o barcă cu vâsle în 134 de zile, în 1991. Când a fost întrebat de ce a făcut-o, d'Aboville a răspuns: „Pur și simplu. Pare stupid, numai că a muri de cancer nu este deloc mai inteligent. Dar a fi viu înseamnă oricum să mergi spre întâlnirea cu moartea”. Psihanalistul austriac Heinz Kohut avansează o altă explicație: scos în lume brutal din burta protectoare a mamei, fragil în prima copilărie, ■■

FOTO: GULLIVER

emoții

■ cel ce va deveni aventurier mai târziu își dezvoltă, pentru a depăși senzația de neputință, un ego supra-dimensionat care îl împinge la a confirma neîncetat că este o ființă excepțională, minunată. „Nu ești în stare!” este provocarea lui către sine însuși - cu riscul de a se pierde în ea, precum și cu riscul insuportabilelor suferințe. E vorba și despre sexualitate în cazul acesta, ar fi spus Freud, ascultându-i pe acești aventurieri evocându-și „excitarea, extazul, tensiunea, vertijul”. O confruntare „extrem de falică” pe care Denis Rey, cel care deține recordul de „feeride” (schi extrem) îl proclamă cu tărie: „Ce în-

APROAPE TOȚI CEI ÎNDRĂGOSTIȚII DE RISC SE APROPIE DE MOARTE PENTRU A O ÎMBLÂNZI

seamnă competiția? Înseamnă o măsură în plus”. Și este la fel pentru cei care acționează solitar. Sunt „primii”, în traducere, „cei mai puternici”. Dar aventurierii?

Un rebel care are nevoie de aer

Sub clopotul protector pe care i-l oferă confortul arhisuficient care de la un punct încolo îl plictisește, aventurierul se sufocă. Îi este teamă să nu se stingă. Plasamente sigure, pensii, securitate, carieră, asigurarea de viață etc. Aceste invenții ale omului modern pentru a elibera spiritul și pentru a scăpa de griji devin frângerii de plumb când întreaga existență se organizează în jurul fricii de a le pierde. A rămâne viu și a-ți păstra încrederea în capacitățile tale - acesta este

motto-ul celui care își testează limitele pentru a se simți viu.

Găsirea adevărului

„Flirtul” cu necunoscutul, da, niciunul dintre ei nu neagă această evidență. Toți știu că sunt la cheremul unui val, al unei crevase, al unei furtuni care îi poate arunca de pe versant, al unui fulger neprevăzut. Dar a trăi prezentul, a fi de acord cu legile universului, în armonie cu ceilalți și cu sine, acestea sunt formule ce revin în limbajul celor care și-au depășit îndoielile și temerile. Depășirea fricii este un demers inițiativ, o formă de disciplină, prin care își caută locul și

adevărul. Cum își descriu ei senzațiile? „La înălțime te simți incredibil de liber, senzație pe care am mai întâlnit-o doar în vârful muntelui. Practic, lumea se așterne la picioarele tale, ești deasupra tuturor. Ce emoții mă încearcă! Atunci când zbor sunt fericită, și am simțit asta mai ales când s-a întâmplat să revin la zbor după o pauză. Prin zbor mă eliberez de stresul acumulat; după o zi de zbor mă simt obosită fizic, dar extraordinar de bine psihic. Și norocoasă”, spune Simona Cristea, expert în acrobații aeriene. Aproape toți încearcă să se apropie de moarte, pentru a o îmblânzi, fără să caute să se distrugă pe ei înșiși. Își spun: „Îmi provoc teamă, deci exist.” Dar biografia lor e posibil să conțină uneori un tată, un unchi, un apropiat, dis-

părut într-un mod eroic: un navigator, un pilot... Foarte devreme, ei și-au pus în minte să egaleze această imagine ideală. Căci, pentru a se structura, orice individ are nevoie de un ideal prestigios. La ei însă această nevoie este dusă la extrem. Inspi-rându-se din modelul acela, îl evocă și nu mai sunt în doliu după el. Este un fel de fugă înainte pentru a opri timpul. În același timp, asumarea riscului este și un mod de comunicare: îmi dovedesc astfel independența, diferența, îmi fac un nume! Este cu atât mai adevărat pentru aceia care, în copilărie, au suferit complexe. Ei caută să le uite acumulând fapte mari. Dar nu e cazul tuturor.

Putem deveni aventurieri?

Nu, căci cea mai mare parte dintre oameni nu e obsedată de dorința de a triumfa asupra morții. Auto-conservarea ne face să ne răzgândim dacă vrem să sărim cu elasticul de pe un pod. Chiar teama va funcționa ca un blocaj. Am avea imediat conștiința vulnerabilității corpului nostru, în timp ce îndrăgostiții de risc, pentru a o simți, au nevoie să se expună pericolului. Ca reacție, ne fascinează, trimițându-ne aceste fantasmă de atotputernicie, de absență a limitei pe care fiecare o ascunde în psihicul său. Dar să fie numai sfidarea morții? Pentru unii, experiența extremă e un mod de a se cunoaște pe sine. Iată ce spune Alexandru Găvan, cel mai tânăr alpinist român care a urcat pe Himalaya. În ascensiunile sale repetate pe munți de peste

8000 de metri, acolo unde corpul nu se mai poate adapta și moare cu încetul, Alex nu folosește oxigen suplimentar sau șerpași. „Riscul este prezent, în grade mai mari sau mai mici, în aproape orice activitate umană. Dacă nu riști niciodată nimic, ai toate șansele să nu realizezi niciodată nimic. Faci un progres doar în momentul în care ieși din cercul tău de confort și pășești în necunoscut, iar necunoscutul, printre altele, înseamnă risc. Pe vârf te vezi așa cum ești tu de fapt. Nu simți nici un fel de nevoie de legitimizare, la orice s-ar referi ea. În momentul acela ești chiar vârful și asta e tot ceea ce contează”, spune Alexandru.

Plăcere și suferință: un cuplu strâns

Plăcerea este moneda comună, termenul mediu al comportamentelor noastre. Nu este simplă însă obținerea acestei plăceri, fiindcă în creierul nostru ea este strâns legată de structurile nervoase responsabile de procesul invers: suferința. Altfel spus, plăcerea pe care drogul i-o procură unui toxicoman va fi urmată de o stare de lipsă. Și această lipsă insuportabilă va chema o nouă doză pentru a o regăsi. Invers, un alergător la maraton va începe printr-o stare de durere care are ca scop să găsească plăcerea, grație „băii” de endorfine care urmează efortului depus în cursă. Concluzia: se instaurează un adevărat proces de dependență, un cuplu și un ciclu de plăcere-durere care își impune propria lege căutătorilor de extaz.

„Devenisem parte din muntele pe care trebuia să-l urc“

Alex Găvan este cel mai tânăr alpinist român care a urcat pe două vârfuri din lanțul Himalaya, de peste 8000 m. Emoțiile descrise de el sunt plăcerea extatică și durerea extremă ce conduce la ea...

La 8000 de metri concentrația de oxigen din aerul pe care îl respir este la mai puțin de o treime din cea existentă la București. Mai mult decât atât, depășind intervalul de 7000-7500 de metri, te afli în „zona morții”, în care orice proces de aclimatizare devine imposibil, iar corpul începe ușor să moară, cu fiecare clipă pe care o petreci acolo sus. Deci, după ce te aclimatizezi pentru altitudinea respectivă, singura ta șansă este să urci vârful cât mai repede și apoi să cobori cât mai repede. În 2006, pe vârful Cho Oyu (8201 m), lipsa de oxigen, oboseala după 13 ore de ascensiune continuă și deshidratarea extremă m-au făcut să adorm de două ori în regiunea vârfului, lucru extrem de periculos la altitudinea respectivă. Cred că m-a salvat atunci faptul că m-am ținut tot timpul conectat la ceea ce mi se întâmpla, de fapt simțeam că deve-

nisem deja o parte din muntele pe care încercam să îl urc, o parte din vântul care îmi formase țurțuri în jurul gurii și pe barbă, o parte din natura ce mă înconjura. Și asta mă făcea să dau acolo nu 100% din mine ci 1000%. Anul ăsta, pe Gasherbrum 1, am simțit cu doar cu două ore înainte să ating vârful că voi reuși într-adevăr. Până atunci, credeam în șansa mea de a atinge vârful, deși în mod realist era foarte mică (condițiile au fost potrivnice în cea mai mare parte a timpului) dar am fost preocupat în mod continuu cu ce se întâmpla în exteriorul meu și cum mă influența lucrul ăla. Iar întrebarea: „Continui sau mă retrag?” mi-a venit în minte de mai multe ori și de fiecare dată a trebuit să acționez diferit și să adaptez neprevăzutul, să-l fac să lucreze în favoarea mea ca să nu mă scoată altfel din joc.